

Ebeveynlik Dansı: Birlikte Ebeveynliğe İlişkin Kuramsal ve Ampirik Bir Derleme¹

The Dance of Parenting: A Theoretical and Empirical Review of Coparenting

Yalçın ÖZDEMİR , Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın/TÜRKİYE, yalcin.ozdemir@adu.edu.tr

Ali Serdar SAĞKAL , Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın/TÜRKİYE, aliserdarsagkal@gmail.com

Özdemir, Y. ve Sağkal, A. S. (2020). Ebeveynlik dansı: Birlikte ebeveynliğe ilişkin kuramsal ve ampirik bir derleme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 428-444.

Geliş tarihi: 14.07.2020

Kabul tarihi: 23.10.2020

Yayınlanma tarihi: 28.12.2020

Öz. Bütün kültürlerde çocuk yetiştirmek yetişkinler için önemlidir ve bu görevi çoğunlukla çocuğun gelişiminde sorumluluk üstlenen ebeveynler yürütmektedir. Aile sistemleri kuramıyla birlikte aile düzeyindeki analizler ebeveyn-çocuk ve evlilik alt sistemleri gibi bireysel sistemlerin ötesine taşınarak ebeveynler arası etkileşim ve bunun aile işlevleri ve çocuğun uyumuna yönelik etkilerine odaklanmaya başlamıştır. Bir aile alt sistemi olarak tanımlanan bu durum, birlikte ebeveynlik olarak kavramsallaştırılmaktadır. Ebeveynler arası eşgüdümün niteliğini tanımlayan birlikte ebeveynlik kavramı ebeveynlerin romantik, cinsel, ekonomik ya da diğer ilişkilerini içermemesi açısından evlilik ilişkisinden ayrılmaktadır. Bu çalışmada, birlikte ebeveynlik kavramsal ve kuramsal olarak tanıtılmış; aile işleyişi ve çocukların uyumu açısından sonuçları sunulmuştur. Birlikte ebeveynlikle ilgili yapılan görgül araştırmaların sonuçları, birlikte ebeveynliğin aile yaşamı ve çocuğun uyumu üzerinde önemli etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca sınırlı sayıda da olsa önceki çalışmalar, birlikte ebeveynliğin aile çalışmaları açısından erken müdahaleye uygun bir aile sistemi olduğunu göstermektedir. Birlikte ebeveynliğin uygulama ve gelecek çalışmalar için sonuçları tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile sistemi, Ebeveynlik, Birlikte ebeveynlik, Derleme.

Abstract. Raising children is important for adults in all cultures, and this task is often carried out by parents who take responsibility for the development of the child. Based on family systems theory, family-level analyzes have moved beyond individual systems such as parent-child and marriage subsystems and began to focus on interparental interaction and its' effects on family functioning and child adjustment. This situation defined as a family subsystem is conceptualized as coparenting. The concept of coparenting which was defined as the nature of coordination between parents differs from the concept of marriage relationship. Coparenting does not involve parents' romantic, sexual, economic, or other relationships. In this study, we described coparenting both conceptually and theoretically, and presented outcomes of coparenting on family functioning and child adjustment. The results of empirical researches on coparenting show that coparenting has significant effects on family life and child adjustment. Also, even in limited numbers, previous studies have shown that coparenting is a family system that is suitable for early intervention in the field of family studies. The implications and future directions of coparenting were discussed.

Keywords: Family system, Parenting, Coparenting, Review.

¹ Bu çalışma, 118K047 nolu Tübitak Projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Extended Abstract

Introduction. Raising children is an important task for adulthood in all cultures. In general, mother and father share this responsibility. Although there are a vast majority of research on parenting and parent-child relationships, there is a crucial gap about coparenting (Feinberg, 2003; McHale, 1995). Although coparenting was investigated first in divorced families, from the end of 1990s researchers began to investigate the nature and effects of coparenting in intact families. Coparenting refers to the quality of parents' cooperation and coordination in parenting roles (McHale, Kuersten-Hogan and Rao, 2004). Marriage is not a prerequisite for coparenting relationship. Two adults who share the responsibility of raising the child is adequate for coparenting relationship such as two biological parent, mother-grandmother, father-grandmother, and etc. (Van Egeren and Hawkins, 2004). Effective coparenting involves parents' agreement about child rearing issues, supporting each others' parenting behaviors, and sharing parenting responsibilities (McHale and Fivaz-Depeursinge, 2010). Margolin, Gordis, and John (2001) emphasized cooperation, lack of conflict, and triangulation as three dimensions of coparenting. It is posited that positive coparenting relationship is associated with better family life and child outcomes (Belsky, Putnam and Crnic, 1996; Kitzmann, 2000; McHale and Rasmussen, 1998). The empirical evidences from longitudinal studies indicate that lack of coparenting relationship is associated with child problem behaviors like internalization (Belsky et al., 1996; Jacobvitz, Hazen, Curran and Hitchens, 2004) and externalization problems (McHale and Rasmussen, 1998; Schoppe, Mangelsdorf and Frosch, 2001) in early childhood. Research results also provide evidence that coparenting is still an important factor on family and child adjustment across childhood and adolescence periods. For example, Stright and Neitzel (2003) found that low coparenting agreement is associated with higher attention problems, lower social skills, and lower math achievement in third grade students. The results from a western study also indicated that coparenting conflict is linked with antisocial behavior problems in adolescents (Feinberg, Kan and Hetherington, 2007). Taken together, empirical findings suggest that coparenting is an important factor for the family and child adjustment from the beginning of child birth to late adolescence. If practitioners implement prevention and intervention programs that enhance coparenting behaviors of parents, it is likely that both children and families will experience crucial benefits in the long run (Feinberg, Jones, Kan and Goslin, 2010; Feinberg, Kan and Goslin, 2009; Kan and Feinberg, 2014). Indeed, the results from experimental studies indicate that parents attending early coparenting intervention programs have reported lower depression, anxiety, and higher parenting self-efficacy perceptions, parent involvement, and better coparenting relationships (Doherty, Erickson and LaRossa, 2006; Feinberg and Kan, 2008; McHale and Lindahl, 2011). In addition, intervention studies contributed social, emotional, and behavioral development of children (Feinberg et al., 2010; Feinberg and Kan, 2008; McHale and Lindahl, 2011).

Discussion and Conclusion. All these theoretical and empirical research findings demonstrate that coparenting is a crucial issue in the family life and child development. Existing findings recommend that effective coparenting relationship contributes to positive psychosocial outcomes for children and adolescents. Effective coparenting relationship involves cooperation, coordination, support, and involvement in child rearing processes. It is also suggested that coparenting and marital relationship quality is reciprocally related with each other. Therefore, prevention and intervention studies aiming to improve today's and tomorrow's parents' coparenting behaviors are of importance in all cultures. Although there is an increasing tendency to explore the role of coparenting issue in western cultures in recent years, we do not have enough knowledge yet about how coparenting is experienced in Turkish culture. In addition, there is a crucial gap regarding the links between marital relationship quality, coparenting, and child outcomes in Turkish families. In conclusion, it appears that coparenting is a potential research area to understand the nature, dynamics, and outcomes of coparenting in Turkish literature.

Giriş

Bütün kültürlerde çocuk yetiştirme, yetişkinlik dönemi için önemli bir görev olarak görülmektedir. Genellikle çocuğun anne ve babası olmak üzere iki kişi iş birliği yaparak bu görevi yerine getirmektedir. Son yıllarda, aile psikolojik danışmanlığı, çocuk gelişimi ve ruh sağlığı alanlarında çalışan araştırmacıların ve uygulayıcıların dikkatlerini ebeveyn-çocuk ilişkisi ve evlilik çatışmasının ötesine taşıyarak ailede grup dinamiklerine odaklamaya başladıkları görülmektedir. Aile dinamiklerini ele almak aile psikolojik danışmanları için yeni bir durum olmasa da ailede ebeveyn-çocuk ya da karı-kocalık alt sisteminin yanında ebeveynlerin ebeveynlik görevleri ve sorumluluklarını yerine getirmeye yönelik işbirliği ve desteklerinin çocukların gelişim süreçleri üzerindeki etkilerinin incelenmeye başlanması görece olarak daha yeni bir durumdur. Bu anlamda son yıllarda, evlilik ve ebeveynlik ilişkileri ile ilgili ortaya çıkan önemli süreçlerden biri birlikte ebeveynlik (coparenting) olgusudur (Feinberg, 2003; McHale, 1995). Sınırlı sayıda da olsa dünyanın çeşitli yerlerinde gerçekleştirilen araştırmaların sonuçları, birlikte ebeveynliğin bireysel ebeveynlik davranışları, ebeveynlerin iyi oluşları ve daha da önemlisi çocukların uyum süreçleri için önemli sonuçları olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada, ülkemiz için yeni bir çalışma alanı olabilecek birlikte ebeveynlik kavramı tanıtılmış, aile süreçleri ve çocukların uyum süreçleri açısından sonuçları tartışılmıştır.

Birlikte ebeveynlik: Ortaya çıkışı ve kavramsallaştırılması

Aile dinamiklerinin içerisinde yeri önemli olmasına karşın, birlikte ebeveynliğin kavramsal düzeyde ortaya çıkışı görece olarak yenidir. Birlikte ebeveynlik araştırmalarının başlangıcı 1970'lere dayanmaktadır. Birlikte ebeveynliğin aile bütünlüğünü koruyan aileler (intact families) için kavramsallaştırılması ise 1990'ların sonuna denk düşmektedir. Aile sistemleri kuramının ortaya çıkışı ve kadın-erkek için daha eşitlikçi toplumsal rollerin benimsenmesine bağlı olarak babalık araştırmalarında yaşanan görece artış, birlikte ebeveynlik kavramının ele alınmasında ve araştırılmaya başlanmasında özellikle etkili olmuştur (Cabrera, Tamis-LeMonda, Bradley, Hofferth ve Lamb, 2000). Ayrıca, ebeveynler arası etkileşimlerin ve bunun çocuğun gelişimine yansımalarının çalışmaya başlanması da birlikte ebeveynlik araştırmalarına temel oluşturmaktadır (Gable, Belsky ve Crnic, 1992).

Birlikte ebeveynlik araştırmaları önceleri boşanmış çiftlerin ebeveynlik rollerine yönelik iş birliğini ele alan araştırmalarla başlamış olsa da günümüzde araştırmaların daha çok bir arada yaşayan anne ve babanın (ya da iki yetişkinin) ebeveynlik rollerine odaklandığı görülmektedir. Birlikte ebeveynlik en genel anlamda ebeveynlik rolleri açısından yetişkinlerin iş birliğinin kalitesini tanımlamaktadır (McHale, Kuersten-Hogan ve Rao, 2004). Birlikte ebeveynlik rolleri açısından evlilik bir koşul değildir, çocuğun sorumluluğunu paylaşan yetişkinlerin olması yeterlidir. Bunlar, evli ya da değil çocuğun iki biyolojik ebeveyni, anne-büyükanne, baba-büyükanne gibi ikililerden oluşabilir. Birlikte ebeveynlik yasal olarak tanımlanmış ilişkilerin de dışında (örneğin, iki sevgili) olabilecek iş birliğini de tanımlamaktadır. İki kişi karşılıklı olarak anlaşır ya da sosyal rolleri gereği öyle beklendiği için bir çocuğun bakımında yer alabilir ve bu birlikte ebeveynlik için yeterli bir durumdur (Van Egeren ve Hawkins, 2004). Birlikte ebeveynliğin, "paylaşılan ebeveynlik" (shared parenting; Deutsch, 2001), "ebeveynlik iş birliği" (parenting partnership; Floyd ve Zmich, 1991) ve "ebeveynlik anlaşması" (parenting alliance; Cohen ve Weissman, 1984) şeklinde de kavramsallaştırıldığı görülmektedir. Birlikte ebeveynlik ile ilgili birbirinden farklı modeller önerilmesine karşın (örn., Feinberg, 2003; Margolin, Gordis ve John, 2001; McHale, 1995), birlikte ebeveynlik çocuk yetiştirmeyle ilgili ilkeler konusunda uyum, çocuğun bakımı ile ilgili iş bölümü ve karşılıklı destek gibi boyutları içeren çok boyutlu bir yapıdır.

Birlikte ebeveynlik, "eşlerin ailenin mimarı olarak liderliklerini paylaşma ve karşılıklı rollerinde birbirlerini destekleme derecesi" olarak tanımlanmaktadır (McHale, 1995, s. 985). Etkili birlikte

ebeveynlik, çocuğun yetiştirilmesine ilişkin eşler arasındaki anlaşmayı, bu anlaşmaların yürütülmesindeki iş birliğini ve çocuğun yetiştirilmesinde karşılıklı destek ve taahhüdü içermektedir (McHale ve Fivaz-Depeursinge, 2010). Birlikte ebeveynlik, evlilik ilişkisinin eşsiz bir bileşeni ya da çocuk yetiştirme konusunda ebeveynlerin birbirlerine karşı mücadele ettikleri bir süreç olarak da görülmektedir (McHale, 2007). McHale'ye göre birlikte ebeveynlikle ilgili genel göstergeler, ebeveynler arası ittifakın varlığı, karşılıklı adanmışlık ve diğer ebeveynin ebeveynlikle ilgili konumunun küçümsenmemesidir. Margolin ve diğerleri (2001), birlikte ebeveynlik için üç boyutlu bir kavramsallaştırma önerisinde bulunmaktadırlar: İş birliği, çatışma ve üçgenleme (triangulation). İşbirliği, ebeveynler arasındaki destekleyici etkileşimleri yansıtır; çatışma, ebeveynlik kararlarında uyuşmazlık ile ilgilidir; üçgenleme ise, evlilik çatışması nedeniyle bir ebeveynin çocukla diğer ebeveyne karşı ittifak kurmasını ifade etmektedir.

Feinberg (2003), birlikte ebeveynlikle ilgili dört boyutlu bir yapı önermektedir: Çocuk yetiştirmeye yönelik anlaşma, ebeveyn desteği/küçümseme, iş bölümü ve aile ilişkilerinin ortak yönetimi. Çocuk yetiştirmeye yönelik anlaşma, ebeveynlerin davranışsal disiplin ve beklentileri ile ahlaki değerler ve çocuğun duygusal ihtiyaçları gibi çocuk yetiştirme konularında aynı görüşlere sahip olup olmadıklarını ifade etmektedir. Birlikte ebeveynlik desteği, ebeveynlik yetkinliğini onaylama, diğer ebeveynin katkılarına, otoritesine ve ebeveynlikle ilgili kararlarına saygı göstermeyi içermektedir. Birlikte ebeveynlik ilişkisi içinde diğer ebeveyni küçümseme ise diğer ebeveyninden gelen eleştirilere ve suçlamaya atıfta bulunmaktadır. İş bölümü, anne ve babaların çocuk yetiştirmeye ilgili günlük rutin işlerdeki sorumluluklarını nasıl algıladıkları ve ebeveynlerin ebeveyn rollerinde diğer ebeveyn tarafından desteklenip desteklenmediklerine yönelik algılarını ifade etmektedir. Son olarak, aile ilişkilerinin ortak yönetimi ise ebeveynlerin aile üyeleri arasındaki etkileşim standartlarını oluşturmaya vurgu yapmaktadır (Feinberg, Brown ve Kan, 2012).

Weissman ve Cohen (1985), iyi bir ebeveynlik ittifakı için birlikte ebeveynlikle ilgili dört özelliğin önemine dikkat çekmişlerdir: (i) Her iki ebeveynin çocuğa yatırım yapması, (ii) çocuğun yaşamına karşılıklı katılımın değerlendirilmesi, (iii) ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda birbirlerinin görüşlerine saygı duymaları ve (iv) ebeveynlerin çocuklarla ilgili bilgi alışverişi yapmak arzusu içinde olmaları. Önceki araştırmalar (örn., Abidin ve Brunner, 1995; Askari, Noah, Hassan ve Baba, 2012; Kwan, Kwok ve Ling, 2015; Schoppe-Sullivan, Mangelsdorf, Frosch ve McHale, 2004; Stright ve Bales, 2003), artan ebeveynlik ittifakının daha düşük ebeveynlik stresi ve ebeveynler arası çatışma ile bağlantılı olduğunu göstermiştir. Ebeveynlik ittifakının olmaması ise ebeveynlik stresini arttırmakta ve aile sisteminin uyumunu olumsuz yönde etkilemektedir (Morrill, Hines, Mahmood ve Cordova, 2010).

Özetle, birlikte ebeveynlik, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda ortak hareket etmeleri, uyum içerisinde olmaları, çocuğun bakımında iş bölümü yapıp sorumluluklar üstlenmeleri ve bu süreçte birbirlerinin ebeveynliklerini desteklemeleri olarak tanımlanabilir. Etkili bir birlikte ebeveynlik ilişkisinin kurulabilmesi için ebeveynlik sürecinin öncesinde ve içerisinde çocuğun sorumluluğunu üstlenen her iki ebeveynin çocuk yetiştirme konusunda anlaşmaları, birbirlerinin ebeveynliğini desteklemeleri, çocukla ilgili sorumlulukları üstlenmeleri ve iş bölümü yapmaları ve aile süreçlerini ortak yönetmeleri önemli koşullar olarak ortaya çıkmaktadır.

Birlikte ebeveynlik: Kuramsal altyapı

Aile sistemleri kuramı, birlikte ebeveynlik araştırmalarına önemli bir temel oluşturmaktadır (Minuchin, 1974, 1985). Aileyi evlilik, ebeveynlik, kardeş ilişkileri gibi birbirine bağlı alt sistemlerden oluşan bir yapı olarak tanımlayan aile sistemleri kuramı, araştırmacıların ve uygulayıcıların dikkatini bireylerden aile sistemine doğru değiştirmiştir. Anne ve babanın oluşturduğu ebeveynlik alt sistemi, aile etkileşimlerini ve sonuçlarını düzenleyen yönetici bir alt sistem olarak önemli işlev görmektedir (Minuchin, 1985). Aile bağlamında çocuk gelişimini araştıran önceki çalışmalar, her bir ebeveynin ayrı

ayrı çocukla ilişkisine (Maccoby ve Martin, 1983) ya da evlilik ilişkisi ile çocukların uyumuna (Davies ve Cummings, 1994; Fincham, 1998) odaklanmıştır. Aile sistemleri kuramına göre, genel olarak aile sistemi bireysel etkilere (örneğin, anne ya da babanın tekil olarak çocuk üzerindeki etkisi) göre çocuk gelişimi üzerinde daha önemli bir faktördür (Minuchin, 1985). Son zamanlarda, çocukların uyumu üzerinde aile düzeyinde ele alınan boyutlardan en önemlisi birlikte ebeveynlik kavramıdır (Belsky, Crnic ve Gable, 1995; Margolin ve diğ., 2001; McHale, 1997; McHale, Kuersten-Hogan, Lauretti ve Rasmussen, 2000). Birlikte ebeveynlik ilişkisi, aile sistemlerinin bir parçasını oluşturur ve en temelde çocuğun sağlıklı gelişimini hedefler (Bonds ve Gondoli, 2007; Feinberg, Kan ve Hetherington, 2007; McHale, Kuersten-Hogan ve Lauretti, 1996; McHale ve Rasmussen, 1998).

Aile sistemleri kuramı, birlikte ebeveynlik ilişkisini ailenin yürütücü sistemi olarak görmekte ve etkili yürütülen bir birlikte ebeveynliğin çocuklara öngörülebilirlik, düzen ve güven duygusu kazandırdığını vurgulamaktadır (Minuchin, 1974; McHale ve diğ., 2000). Meta-analiz çalışmalarının (örn., Teubert ve Pinquart, 2010) sonuçları, birlikte ebeveynliğin çocukların içselleştirme ve dışsallaştırma sorunları ile sosyal işlevsellikleri ve ebeveynleriyle bağlanma örüntüleri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, anne babaların eşleriyle etkili bir birlikte ebeveynlik oluşturabilmeleri için aile kuralları, uygulamaları ve disiplin konusunda birbirlerini desteklemeleri gerekmektedir. Birlikte ebeveynlik rolü üstlenen yetişkinlerin iş birliği ve sıcak/yakın ilişkisi, destekleyici birlikte ebeveynlik ilişkisinin temel boyutları olarak ileri sürülmektedir (McHale ve diğ., 2000). Birlikte ebeveynlik ilişkisinde iş birliği her iki yetişkinin de benzer ebeveynlik davranışları sergilemelerini ifade etmektedir. Sıcak/yakın ilişki ise ebeveynlerin etkileşimlerinde olumlu duygular deneyimlemeleri anlamına gelmektedir (McHale, 1995). Desteğin düşük olduğu birlikte ebeveynlik ilişkilerinde ise yetişkinlerin birbirleriyle tutarsız ebeveynlik davranışları sergiledikleri ya da birbirlerinin ebeveynlik davranışlarını küçümsedikleri, birbirlerinin çabalarını görmezden geldikleri belirtilmektedir (McHale, 1995; Van Egeren ve Hawkins, 2004).

Feinberg (2003) ise birlikte ebeveynlik modelinde birlikte ebeveynliği eşlerin ebeveynlik ilişkileri üzerinde temellendirmektedir. Feinberg, aile sistemleri kuramına dayandığı modelinde, ailenin her üyesinin aile sistemi içinde anlaşılabilirliğine vurgu yapmaktadır. Bu yaklaşıma göre, bireylerin işlevselliği ve psikososyal uyumu alt sistemler arası ilişkilerden (örn., anne-çocuk, anne-baba) etkilenmektedir. Aile sistemleri kuramı ve Feinberg'in birlikte ebeveynlik modeline göre, ebeveynlerin ebeveyn rolleri ile birbirleriyle iletişim biçiminin çocukların gelişimi üzerinde önemli etkilere sahip olması beklenmektedir. Ayrıca, birlikte ebeveynlik gibi yakın sistemler eğitim ya da sosyal sınıf gibi daha uzak sistemlere göre önleme çalışmaları açısından çok daha uygun müdahale alanları olarak görülmektedir (Fernandez ve Nichols, 1996).

Bir başka kuramsal bakış açısı olarak ekolojik yaklaşım ise çocuğun gelişimini etkileyen çocukların içinde olduğu (örneğin, ebeveynleriyle ilişkileri) ve olmadığı (örneğin, ebeveynleri arasındaki ilişki) birçok bağlama vurgu yapmaktadır (Bronfenbrenner, 1979). Örneğin, ekolojik yaklaşıma göre, anne ve babalar arasındaki etkileşimler hem ebeveynler hem de çocuklar için aile sistemi içerisinde en yakın süreçleri oluştururken; büyük anne ve büyük babalardan alınan sosyal destek gibi daha dış katmandaki faktörler de birlikte ebeveynlik ilişkisini etkileyen süreçler olarak ele görülmektedir. Bronfenbrenner (1986), bireylerin davranışlarının birçok sistemin ve bu sistemlerin birbirleriyle etkileşimlerinin ele alınarak anlaşılabilirliğini ileri sürmektedir. Bu bakış açısı, yakın ve uzak bütün düzeylerdeki sistemleri vurgulasa da son zamanlardaki çalışmalar anne baba arasındaki ikili ilişkinin ebeveyn çocuk ilişkileri ve çocuğun gelişimi üzerindeki önemine daha çok vurgu yapmaya başlamıştır (Bradford ve Hawkins, 2006).

Birlikte ebeveynlik ilişkisinin gelişimi ve değişimi

Birlikte ebeveynlik her ne kadar fiili olarak ilk çocuğun doğumu ile başlasa da çocuk bekleyen ebeveynler bu süreçte ebeveynlik ve birlikte ebeveynlik ile ilgili zihinsel temsilleri oluşturmaya

başlamaktadırlar (Gable, Belsky ve Crnic, 1995; McHale ve diğ., 2004). Birlikte ebeveynlikle ilgili doğum öncesi tartışmalar ve bu dönemde oluşan zihinsel temsiller doğum sonrasındaki birlikte ebeveynlik davranışlarını yordamaktadır (Feinberg ve diğ., 2016). Bazı çalışmalar, birlikte ebeveynlik davranışlarının zaman içinde süreklilik gösterdiğini vurgulamaktadır. Örneğin, Schoppe-Sullivan ve diğerleri (2004) destekleyici ya da küçümseyici/gözardı edici birlikte ebeveynlik davranışlarını ebeveynlerin çocuklarıyla oyunları esnasında gözlemlemişler ve söz konusu davranışlar açısından bebeklikten okul öncesi döneme kadar orta düzey bir süreklilik bulmuşlardır. Gable ve diğerleri (1995), birlikte ebeveynlik davranışlarının 15-21. aylar arasında süreklilik gösterdiğini bulmuşlardır. Öte yandan, bazı araştırmacılar da bebeklik döneminden sonra aile örüntülerinde değişiklikler olduğunu ileri sürmektedirler. Örneğin, bir araştırmada (McHale ve Rasmussen, 1998), çocuk bir yaşının sonuna geldiğinde üçlü aile etkileşimlerinde sorun yaşayan ailelerde ilerleyen zamanlarda babaların bu üçlü etkileşimlerde daha az yer almaya başladığı tespit edilmiştir.

Birlikte ebeveynlik son zamanlarda araştırılan bir kavram olduğu için ebeveynlerin birlikte ebeveynlik davranışlarının sürekliliğine yönelik veriler genellikle bebeklik ve okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerle yürütülen çalışmalardan elde edilmiştir. Var olan çalışmalara dayanarak çocuğun gelişimsel dönemleri boyunca bir süreklilik olduğu, ancak bir gelişim döneminden diğerine geçiş sürecinde birlikte ebeveynlik davranışlarının daha az süreklilik arz ettiği söylenebilir. Bu da çocukları bir evreden diğerine geçerken ebeveynlerin farklı zorlanmalar ile karşı karşıya kalmaları ve sonunda bir denge arayışı içinde olmalarıyla açıklanabilir (Gjerde, 1986).

Birlikte ebeveynlik ve evlilik ilişkisi

Aile sistemi içinde birlikte ebeveynlik ve evlilik birbiri ile ilişkili ancak bazı temel açılardan birbirinden farklı kavramlardır (Cowan ve McHale, 1996). İlk olarak, birlikte ebeveynlik ilişkisi çocuk yetiştirme etrafında konumlanırken, evlilik ilişkisi duygusal yakınlık, aile ekonomisi gibi başka konuları içermektedir. İkinci olarak, evlilik ilişkisi birlikte ebeveynlik ilişkisinden önce gelmektedir ve her birinin kendi gelişimsel seyri bulunmaktadır. Çocuk doğmadan eşlerin sahip olduğu evlilik ilişkisinin kalitesi sonradan ortaya çıkacak olan birlikte ebeveynlik ilişkisi için temel oluşturmaktadır (Van Egeren, 2004). Çocuğun doğumundan sonra evlilik ilişkisinden doyum sağlayan çiftlerin birlikte ebeveynlik ilişkisinden de doyum sağlama olasılıkları yüksektir (Peltz, Rogge ve Sturge-Apple, 2018). Birlikte ebeveynlik ilişkisinde eşlerin birbirleri arasındaki bağ, ebeveynler arası bağı oluşturmakta ve evlilik sona erse bile bu bağ devam edebilmektedir (Schoppe-Sullivan ve diğ., 2004; Talbot ve McHale, 2004). Üçüncü olarak, evlilik ve birlikte ebeveynlik ilişkileri, karı-koca ve ebeveyn-çocuk gibi farklı aile alt sistemlerine dayanmaktadır. Görgül araştırmalar bu iki alt sistemin birbirinden farklılığını desteklemektedir. Örneğin, araştırmalar birlikte ebeveynlik ilişkilerinin çocuğun uyumunu yordamada evlilik ilişkilerinin üstünde ve ötesinde bir etkisi olduğunu göstermektedir (McHale ve diğ., 1996; McHale ve Rasmussen, 1998). Bazı çalışmalar ise bu iki aile alt sistemi arasındaki ilişkinin karşılıklı olduğunu ileri sürmektedir (McHale ve diğ., 2002; Richardson ve Futris, 2019). Katz ve Gottman (1996), düşmanlık duygusu içeren evlilik ilişkisinin, düşmanca ve mücadeleci birlikte ebeveynlik ilişkisi ve babanın çocukla daha az ilgilenmesiyle bağlantılı olduğunu tespit etmişlerdir. Kitzmann (2000), eşler arasındaki olumsuzluğun sonraki üçlü (anne, baba ve çocuk) aile etkileşimine yansıdığını, bunun da daha fazla olumsuz aile etkileşimi ve daha az destekleyici birlikte ebeveynlik ilişkisi ile bağlantılı olduğunu bulmuştur. Gable, Crnic ve Belsky (1994), destekleyici birlikte ebeveynlik ilişkisinin zayıf olmasının evlilik kalitesini etkilediğini ileri sürmüştür. Belsky ve Hsieh (1998), zamanla bozulan birlikte ebeveynlik ilişkisinin geçmişinde destekleyici olmayan birlikte ebeveynlik ilişkisinin olduğunu göstermiştir.

Birlikte ebeveynliğin sağlanamaması eşler arasında çatışmalara da yol açmaktadır. Eşler arası çatışmalar, çocukları doğrudan ve dolaylı olarak etkilemektedir. Çatışmalar, evlilik yaşamının doğal ve kaçınılmaz bir parçasıdır. Çatışmaların yapıcı bir biçimde ele alınması hem eşler hem de çocuklar için olumlu sonuçlarla ilişkilendirilmektedir. Ancak, çatışma sık, yoğun ve çözülmemiş olduğunda,

eşler ve çocuklar bu süreçten olumsuz etkilenmektedir (Davies ve Cummings, 1994). Böyle çatışmalara tekrar tekrar maruz kalmak, kronik stresin kaynağı olarak görülmektedir. Yıkıcı evlilik çatışmaları, çocukların sosyal, duygusal ve davranışsal gelişimleri üzerinde olumsuz etkilere sahiptir (Fincham ve Hall, 2005). Ayrıca, eşler arasında yaşanan çatışmalar doğrudan etkilerin yanı sıra ebeveyn-çocuk etkileşimleri üzerinden de dolaylı olarak çocukların psikolojik uyum süreçlerini etkileyebilmektedir (Buehler ve Gerard, 2002; Fincham ve Hall, 2005).

Özetle, aile sistemi içerisinde evlilik ve birlikte ebeveynlik arasında birtakım temel farklılıklar bulunduğu; alanyazında evlilik ilişki kalitesinin birlikte ebeveynlik kalitesinin önemli bir öncülü olarak ele alındığı ve evlilik ilişkisinin çocuk uyumunu hem doğrudan hem de dolaylı bir biçimde (örneğin, birlikte ebeveynliğin aracılığıyla) etkilediğinin görgül araştırmalarla raporlandığı söylenebilir.

Birlikte ebeveynlik, bireysel ebeveynlik davranışları ve ebeveyn-çocuk ilişkileri

Birlikte ebeveynlik, ebeveynlerin evlilik ilişkilerinden ve bireysel ana baba tutumlarından farklılık göstermektedir. Anne baba tutumu, anne ve babanın çocuğu ile bireysel etkileşimlerindeki ebeveynlik uygulamalarını tanımlamaktadır. Buna karşılık, birlikte ebeveynlik, çocuk yetiştirmede ebeveynlerin karşılıklı etkileşimine vurgu yapmaktadır. Birlikte ebeveynlik ve çocuk uyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sonuçları, birlikte ebeveynliğin, çocuğun gelişimi ve uyumunu yordamada anne baba tutumlarından ve davranışlarından daha güçlü bir faktör olduğunu göstermektedir (Caldera ve Lindsey, 2006; Karreman, Van Tuijl, Van Aken ve Deković, 2008).

Ebeveynliğin iş birliğine dayalı boyutunu oluşturan birlikte ebeveynlik kavramı, bakım verenler arasındaki uyumun önemine vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla hem çocuklar hem de genel aile işlevleri üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. İster ikili ister üçlü ya da çoklu formda ele alınsın (McHale ve diğ., 2004), birlikte ebeveynlik ilişkisinin aile süreçleri üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Genel ebeveynlik ilişkilerinin niteliği ile karşılaştırıldığında, birlikte ebeveynlik çocuklarla ilgili sonuçları yordamada daha güçlü bir faktör olarak bulunmuştur (Feinberg ve diğ., 2007). Araştırmalar, evliliklerde ebeveynlikle ilgili uyumsuzlukların diğer evlilik çatışmalarına (örn., aile ekonomisi) göre çocuklar üzerindeki etkilerinin daha fazla olduğunu göstermektedir (Grych ve Fincham, 1993).

Birlikte ebeveynlik ilişkisi bir ebeveynle çocuk arasındaki ikili ilişkiden farklılık göstermektedir (Van Egeren, 2004). Ebeveynliğin ve ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çocuklar üzerindeki etkileri yaygın olarak bilinmektedir (örn., Bornstein, Putnick ve Suwalsky, 2018; Lansford ve diğ., 2018). Fakat son zamanlardaki araştırmalarda birlikte ebeveynlik ilişkisinin çocuğun uyum süreçlerine genel ebeveynlik davranışlarından bağımsız olarak bir katkı yaptığı gösterilmiştir (Bonds ve Gondoli, 2007; Feinberg ve diğ., 2007). Bu sonuçlara dayanarak birlikte ebeveynliğin sadece ebeveyn-çocuk ilişkisinin bir devamı olmadığı, çocuklar ve aile sistemi üzerinde ayrı bir etkisinin olduğu söylenebilir (Stright ve Bales, 2003). Bazı araştırma sonuçları, birlikte ebeveynliğin ebeveynlerin evlilik ilişkileri ile ebeveyn-çocuk ilişkileri (Margolin ve diğ., 2001), ebeveynlik davranışları (Bonds ve Gondoli, 2007), çocukların uyumları (Baril, Crouter ve McHale, 2007) arasında aracılık etkisinin olduğunu göstermiştir. Ayrıca, birlikte ebeveynlik ilişkisi, ebeveynlik davranışları, ebeveyn-çocuk ilişkileri ve çocuğun uyumu ile eş ilişkilerinin diğer boyutlarından daha güçlü bir şekilde ilişki göstermektedir (Feinberg, 2002).

Birlikte ebeveynlik ilişkileri, ebeveynlik davranışlarını güçlü bir şekilde yordamaktadır (Bonds ve Gondoli, 2007; Choi ve Becher, 2019; Feinberg ve diğ., 2007; Floyd, Gilliom ve Costigan, 1998; Lau ve Power, 2019; Margolin ve diğ., 2001). Fagan ve Palkovitz (2011), birlikte ebeveynlik desteğinin baba katılımını arttırdığını bulmuşlardır. Birlikte ebeveynlik uyumunun, anne babaların ebeveynlik rollerini çocukların uyumunu olumlu yönde etkileyecek şekilde sergilemelerinde katkı yaptığı vurgulanmaktadır (Behnke ve diğ., 2008; Feinberg, 2002; Gable ve diğ., 1992). Choi ve Becher (2019) destekleyici birlikte ebeveynlik davranışlarının artmasıyla olumsuz ebeveyn davranışlarının azaldığını

bulmuşlardır. Buna karşın, zayıf bir birlikte ebeveynlik ilişkisi, çocuklar için farklı beklentilerin oluşmasına, çocukların bakımına ilişkin anlaşmazlıklara ve çocuk bakım sürecinde ebeveynler arasında gerginliğe neden olmaktadır (Kitzmann, 2000). Bu bağlamda, birlikte ebeveynliğin evliliklerde sağlıklı ve etkili bir biçimde yürütülememesi ebeveynlik stresiyle de ilişkilendirilmektedir (Kang, Choi ve Chung, 2020). Ebeveynlik stresi, ebeveynliğin gerekliliklerine ayak uydurma sürecinde anne babaların yaşamış oldukları rahatsız edici psikolojik ve fizyolojik tepkiler olarak tanımlanmaktadır (Deater-Deckard, 2004). Yüksek düzey ebeveynlik stresi, çocuğa yönelik cezalandırma davranışlarını içeren (Pinderhughes, Dodge, Bates, Pettit ve Zelli, 2000; Sanders ve Woolley, 2005) işlevsel olmayan ebeveynliği (Abidin, 1992) arttırmakta ve bu da çocukta duygusal ve davranışsal uyum sorunlarına yol açmaktadır (Crnic, Gaze ve Hoffman, 2005). Taylor, Guterman, Lee ve Rathouz (2009), yüksek düzey ebeveynlik stresinin annelerde çocuğa yönelik ihmali, fiziksel ve psikolojik saldırganlığı arttırdığını bulmuşlardır. Dolayısıyla, birlikte ebeveynliğin sağlanamamasının ebeveynlik stresini arttırdığı ve bu durumun ebeveyn-çocuk ilişkilerini dolaylı olarak etkilediği söylenebilir.

Destekleyici bir birlikte ebeveynlik ilişkisi ebeveynlerin iyi oluşuna da katkıda bulunmakta ve bu da ebeveynlerin birbirlerinin ebeveynlik davranışlarını desteklemesine yol açmaktadır. Bu destek ayrıca ebeveynlerin yeterlik algısını beslemekte ve her bir ebeveyn çocuk yetiştirmeyle ilgili zor durumlarda kendini daha yetkin hissetmektedir (Cutrona ve Troutman, 1986). Tersine, birbirini yönlendirmeyi ve küçümsemeyi, çocuğun sevgisini kazanmak için mücadele etmeyi içeren birlikte ebeveynlik ilişkisi ebeveynlerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Bazı çalışmalar birlikte ebeveynlik ilişkisinin kalitesi, genel ebeveynlik kalitesi (Abidin ve Brunner, 1995) ve çocuklarla ilgili sonuçlarına (McHale ve Rasmussen, 1998) ilişkin kanıtlar sunmaktadır.

Ebeveynliğe geçiş, kadın ve erkeklerin rollerinde, sorumluluklarında ve kimliklerinde önemli değişiklikler meydana getirmektedir. Bu geçiş döneminde ebeveynlerin iyi oluşları çok kırılgan olabilmekte, hatta düşük risk grubunda sayılabilecek ebeveynler bile bu dönemi stresli bir biçimde geçirebilmektedirler (Cowan ve Cowan, 2000). Ebeveynliğin erken dönemlerinde kişiler yeni sorumluluklarını yerine getirme, ebeveynlik rollerine hapsolmuş hissetme ve bebekleriyle etkileşim kurma sürecinde stres yaşamaktadırlar. Bazı çalışmalarda birlikte ebeveynlik ile genel aile işleyişi arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Bu çalışmaların birinde bebeklik döneminde düşmanca ve mücadeleci birlikte ebeveynlik ilişkisinin ve düşük düzey aile birliğinin çocuk üç yaşına geldiğinde öğretmen bildirimine dayalı düşmanca-saldırganca davranışlarla ilişkili olduğu gösterilmiştir (McHale ve Rasmussen, 1998). Bir başka çalışmada, aile birliğinin, destekleyici birlikte ebeveynlik ilişkisi ile ergenlerin iyi oluşu arasındaki ilişkide aracılık etkisinin olduğu gösterilmiştir (Brody ve Flor, 1996).

Birlikte ebeveynlik ve ebeveynlik performansı arasındaki ilişkide ebeveynliğe yönelik öz-yeterlik algısı önemli bir işlev görmektedir (Teti, O'connell ve Reiner, 1996). Birlikte ebeveynlik ilişkisi içinde yaşanan çatışma, artan ebeveynlik stresi ve azalan ebeveynlik yeterlik algısı ile ilişki göstermektedir (Grych ve Fincham, 2001). Diğer yandan, destekleyici birlikte ebeveynlik ilişkisi, her bir ebeveynin öz-yeterlik inancının artmasına bunun üzerinden de artan ebeveyn performansına ve en sonunda da çocuğun uyumunu olumlu yönde etkilemeye doğru bir seyir izlemektedir (Teti ve diğ., 1996). Bunun yanında, destekleyici bir birlikte ebeveynlik ilişkisi her bir ebeveynin kendi bireysel uyumuna da katkı yaparak ebeveyn-çocuk ilişkilerini ve çocuğun uyumunu olumlu yönde etkilemektedir (Talbot ve McHale, 2004).

Birçok çalışma, aile işlevselliğinde birlikte ebeveynliğin aracı rolünü (Bonds ve Gondoli, 2007; Feinberg ve diğ., 2007; Kwan ve diğ., 2015) ve birlikte ebeveynliğin aile fonksiyonlarını geliştirme ve ebeveyn uyumunu artırma potansiyelini (Feinberg ve Kan, 2008) ortaya koymuştur. Araştırmalar tutarlı bir şekilde olumsuz birlikte ebeveynliğin (örneğin, çocuk yetiştirme konusundaki anlaşmazlık ve çatışma) çocuklarda davranışsal ve duygusal sorunları yordadığını (Margolin ve diğ., 2001); buna karşın olumlu birlikte ebeveynliğin (örneğin, ebeveynler ebeveyn rolleri için birbirlerini desteklediğinde) artan çocuk uyumu ile ilişkili olduğunu (Jia, Kotila ve Schoppe-Sullivan, 2012)

göstermiştir. Araştırmalar, birlikte ebeveynlik ile ilgili çatışmanın çocukluktan ergenliğe çocuklar üzerindeki etkisinin evlilik kalitesinden ve evlilik çatışmasından daha fazla olduğunu ortaya koymuştur (Feinberg ve diğ., 2007; Frosch, Mangelsdorf ve McHale, 2000).

Birlikte ebeveynlik ve çocuklar için psikososyal sonuçları

Karşılıklı anlayışa ve iş birliğine dayalı oluşturulamamış olumsuz birlikte ebeveynlik uygulamaları hem aile hem de çocuk üzerinde olumsuz etkilere sahiptir (Belsky, Putnam ve Crnic, 1996; Kitzmann, 2000; McHale ve Rasmussen, 1998; Riina, Lee ve Feinberg, 2020). Ancak iş birliğine ve uyuma dayalı olumlu birlikte ebeveynlik deneyimleri çocukların sağlıklı gelişimlerini desteklemektedir (Choi ve Becher, 2019; Choi, Parra ve Jiang, 2019; Parkes, Green ve Mitchell, 2019). Birlikte ebeveynlik ilişkisinin çocuğun gelişimsel büyümesi üzerinde ebeveyn-çocuk ikili ilişkileri ve evlilik ilişkisinden bağımsız olarak anlamlı bir etkisinin olduğunu gösteren çalışmaların sayısı gittikçe artmaktadır (Caldera ve Lindsey, 2006; Feinberg ve Kan, 2008). Son 15 yılda, birlikte ebeveynlik boyutları ile çocukların uyumları arasındaki bağlantıları inceleyen çalışmalarda bir artış gözlenmektedir. Bu araştırmaların büyük çoğunluğunun katılımcılarını küçük bebekler, anaokulu çocukları ve onların ebeveynleri oluşturmaktadır. Örneğin, boylamsal bir araştırmada, ebeveynlerin birlikte ebeveynlik davranışlarının yetersizliğinin çocukların iki yaştan üç yaşa geldiklerinde çekingenlik davranışlarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (Belsky ve diğ., 1996). Bir başka boylamsal çalışmada, çocukları bebeklik döneminde iken birlikte ebeveynlikle ilgili çatışma yaşayan ailelerin çocuklarının dört yaşına geldiklerinde öğretmenlerinin onlar için daha fazla saldırganlık davranışı bildirdikleri gösterilmiştir (McHale ve Rasmussen, 1998). Schoppe, Mangelsdorf ve Frosch (2001), üç yaşındaki çocukların ailelerindeki birlikte ebeveynlik düzeylerinin, çocukların 4 yaşındaki dışsallaştırma davranışları ile negatif bir ilişki gösterdiğini ortaya koymuşlardır. Buna ek olarak, Jacobvitz, Hazen, Curran ve Hitchens (2004), çocukların iki yaşındayken ailede koalisyonlar içinde olmasıyla beş yıl sonra içselleştirme belirtileri göstermesi arasında pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Bir başka çalışmada, çocuklar üç yaşındayken birlikte ebeveynlik kalitesi ile çocuklar dört yaşına geldiklerinde öğretmen bildirimine dayalı dışsallaştırma sorunları arasındaki ilişki incelenmiştir (Schoppe ve diğ., 2001). Sonuçlar, yüksek düzeyde destekleyici birlikte ebeveynliğin düşük düzeyde dışsallaştırma sorunları; birbirinin ebeveynliğini küçümseme davranışlarının ise yüksek düzey dışsallaştırma sorunları ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Diğer yandan yaşları 1 ile 9 arasında değişen çocukların ebeveynleri ile gerçekleştirilen bir başka boylamsal çalışmada (Choi ve diğ., 2019) birinci ölçümde elde edilen iş birliğine dayalı olumlu birlikte ebeveynlik uygulamalarının bir sonraki ölçümde elde edilen çocuklardaki davranış sorunları ile negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Araştırmalar, birlikte ebeveynliğin sadece bebeklik ve ilk çocukluk döneminde değil, son çocukluk döneminde de önemli bir faktör olarak varlığını koruduğunu göstermektedir. Stright ve Neitzel (2003), yaz tatillerinde değerlendirilen düşük ebeveyn iş birliğinin, üçüncü sınıf öğrencilerinin dikkat sorunları yaşamaları, pasif kişilik özellikleri sergilemeleri ve matematik notlarının düşüklüğü ile ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir. Buna ek olarak, Jones, Shaffer, Forehand, Brody ve Armistead (2003), okul çağındaki çocuklarda anne babaların birlikte ebeveynlik konusunda çatışma yaşamasıyla çocukların içselleştirme ve dışsallaştırma sorunları arasında ilişki olduğunu boylamsal bir çalışmada ortaya koymuşlardır. Araştırmalar birlikte ebeveynliğin çocukların uyumlarının yanı sıra, ebeveynler ve çocuklar arasındaki ilişkiyi de etkileyebildiğini göstermektedir. Boylamsal bir çalışmada, birlikte ebeveynliğin olmamasının, olumsuz anne-çocuk ve baba-çocuk davranışlarını yordadığı gösterilmiştir (Floyd ve diğ., 1998).

Daha yakın tarihli araştırmalar, birlikte ebeveynlik ile ergenlerin uyum süreçleri arasındaki ilişkilere odaklanmaya başlamıştır. Ergenlik, ebeveynlerle olan yakınlığın ve birlikte geçirilen zamanın azaldığı bir dönem olması nedeniyle (Larson ve Richards, 1991), birlikte ebeveynliğin etkisinin ergenlerin uyumları açısından küçük yaştaki çocukların uyumları kadar kritik olmayabileceği düşünülebilir. Ancak, ergenlik yılları, özellikle kızlarda içselleştirme ve erkeklerde dışsallaştırma

sorunlarının gelişimi açısından potansiyel riskler barındıran bir dönem olması nedeniyle (örn., Steinberg ve Morris, 2001), bu dönemde de ebeveynlerin birlikte ebeveynlik davranışlarının en az çocukluk dönemi kadar önem arz ettiği söylenebilir. Bu nedenle, ebeveynler arası tutarlılık derecesi (yüksek iş birliği ve anlaşma; düşük çatışma ve üçgenleme), ebeveynlerin ergen çocukları için sağladıkları destek ve ebeveynlik konusundaki karşılıklı desteklerinin ergenliğin gelişimsel görevlerinin sağlıklı şekilde kazanılması açısından önemli katkısı olabilir. Baril ve diğerleri (2007), ebeveynler arası yüksek düzeyde çatışmanın, bir yıllık izlemde ergenlerin risk alma davranışlarını yordadığını göstermişlerdir. Bir başka boyamsal çalışmada, birlikte ebeveynlikle ilgili çatışmanın ergenlik döneminde görülen antisosyal davranışlarla ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Feinberg ve diğ., 2007). Teubert ve Piquart (2011), birlikte ebeveynlik konusundaki ebeveynler arası çatışmanın ergenlerde düşük yaşam doyumu ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır.

Bunun ötesinde, birlikte ebeveynlik ve çocukların uyumu arasındaki ilişkide çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, aylık ortalama aile geliri gibi düzenleyici (moderator) değişkenlerin rolü de bulunmaktadır. Çocuklar ve ergenlerle ilgili çeşitli çalışmalar, depresyon gibi semptomların yaşla birlikte arttığını göstermektedir (örn., Lewinsohn ve Essau, 2002). Bu açıdan, küçük yaş örnekleme birlikte ebeveynlik ile içselleştirme sorunları arasında daha düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Buna karşın, saldırganlık gibi dışsallaştırma sorunlarını ele alan araştırmalar bu sorunların çocukluktan ergenliğe doğru daha tutarlı bir şekilde devam ettiğini göstermektedir (Tremblay, Hartup ve Archer, 2005). Buna ek olarak, birlikte ebeveynlik ile dışsallaştırma sorunları arasındaki ilişkilerde erkekler (Lahey, McBurnett ve Loeber, 2000); birlikte ebeveynlik ile içselleştirme sorunları arasındaki ilişkilerde ise kızlar lehine (Lewinsohn ve Essau, 2002) daha güçlü korelasyonlar bulunmaktadır. Ayrıca, düşük gelir grubundaki ailelerde birlikte ebeveynlik, çocukların uyumları üzerinde daha güçlü bir etki büyüklüğüne sahiptir (Bradley ve Corwyn, 2002).

Birlikte ebeveynlik: Aile sisteminde potansiyel bir müdahale alanı

Birlikte ebeveynliğin, ebeveynlerin bireysel uyumları, ebeveyn-çocuk ilişkileri, genel ebeveynlik davranışları ve çocuklar üzerindeki olumlu etkilerini gösteren araştırma sonuçları, son zamanlarda bilimsel olarak araştırılmaya başlanan bu olgunun hem aile işleyişi hem de çocukların uyumu için önemli bir müdahale alanı olduğunu göstermektedir. Margolin ve diğerleri (2001), birlikte ebeveynliğin bir risk mekanizması, genel evlilik niteliğinin ya da çatışmasının ise bir risk göstergesi olduğunu ileri sürmektedirler. Araştırmacılara göre, müdahale programları basit risk göstergelerine odaklanmaktansa, risk mekanizmalarına odaklanmalıdır (Feinberg, 2002).

Diğer yandan, birlikte ebeveynlik gibi yakın sistemler eğitim ya da sosyal sınıf gibi daha uzak sistemlere göre önleme ve müdahale çalışmaları açısından çok daha uygun sistemler olarak görülmektedir (Fernandez ve Nichols, 1996). Kuramsal açıklamalar, çocukların uyum süreçlerini anlamak için aile düzeyinde değişkenlere odaklanmanın gerekliliğine dikkat çekmektedir. Ampirik araştırma bulguları, birlikte ebeveynlik olgusunun erken çocukluk döneminden geç ergenlik dönemine kadar çocukların psikolojik uyumu için önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Erken çocukluk döneminde ebeveynler arasında olumlu birlikte ebeveynlik oluştuğunda, çocuklar ve aileler bundan önemli fayda sağlamaktadırlar (Minuchin, 1974; Minuchin, Colapinto ve Minuchin, 2007). Batı alanyazınında, birlikte ebeveynliğin doğası, birlikte ebeveynlik ve çocukların uyumu arasındaki ilişkilerin tespitine yönelik çalışmalara ek olarak son yıllarda bu konuda önleme ve müdahale çalışmalarına da ağırlık verildiği görülmektedir (örn., Eira Nunes, de Roten, El Ghaziri, Favez ve Darwiche, 2020; Feinberg, Jones, Kan ve Goslin, 2010; Feinberg, Kan ve Goslin, 2009; Kan ve Feinberg, 2014; Pilkington, Rominov, Brown ve Dennis, 2019). Deneysel araştırma sonuçları, birlikte ebeveynlikle ilgili erken müdahale programlarına katılan annelerin ebeveynlik yeterlik algılarının arttığını, babaların bebekleriyle ilişkilerinde daha çok katılım sağladıklarını ve bebeklerin sosyal ve duygusal açıdan daha iyi bir gelişim gösterdiklerini ortaya koymuştur (McHale ve Lindahl, 2011). Bu

bulgular, aile temelli müdahalelerin birlikte ebeveynliği arttırdığını, çatışmaları azalttığını ve çocukların uyumunu geliştirdiğini göstermektedir.

Birlikte ebeveynliği güçlendirmeye yönelik müdahale çalışmaları için en uygun zamanın ebeveynliğe geçiş süreci olduğu vurgulanmaktadır (Feinberg ve diğ., 2009). Ebeveynliğe geçiş, evlilik ilişkisinde kritik bir zaman dilimidir. Ebeveynlik genellikle daha fazla çatışma ve anlaşmazlık, daha az boş zaman, iletişim ve yakınlığı beraberinde getirebilmektedir ve bu değişiklikler uzun sürebilmektedir (Doss, Rhoades, Stanley ve Markman, 2009; Twenge, Campbell ve Foster, 2003). Çiftlerin, ebeveynlik sürecini destekleyici programlar, evlilik kalitesini ve çocukla ilgili sonuçları geliştirme potansiyeline sahiptir. Ayrıca, doğum öncesinde uygulanan programların doğum sonrasındaki birlikte ebeveynlik davranışlarını yordadığı belirtilmektedir (Boričević Maršanić ve Kušmić, 2013).

Yakın zamandaki bazı aile temelli müdahale çalışmalarında, ebeveyn ve çocukla ilgili sonuçları iyileştirmede olumlu kanıtlar elde edilmiştir. Örneğin, sekiz oturumluk grup odaklı birlikte ebeveynlik programının babaların bakım becerilerini geliştirdiği ve katılımlarını arttırdığı gösterilmiştir (Doherty, Erickson ve LaRossa, 2006). Sekiz oturumluk iletişim, sorun çözme ve çatışma yönetimi becerilerini içeren "Ailenin Temelleri Programı"nın, pozitif ebeveynlik ve destekleyici birlikte ebeveynliği artırdığı; anne depresyonunu ve kaygısını azalttığı gösterilmiştir. Eğitim programına katılan ebeveynlerin çocukları ilk üç yıl boyunca mizaç özelliklerinde ve davranışlarında olumlu değişiklikler göstermişlerdir (Feinberg ve diğ., 2010). Feinberg ve Kan (2008) ve Feinberg ve diğerlerinin (2009), birlikte ebeveynlik müdahale programlarına ilişkin araştırmaları, ebeveynliğe geçiş sırasında anne için baba desteğinin önemini ve birlikte ebeveynliğin ebeveyn-bebek refahı, aile ve ebeveyn-çocuk ilişkileri üzerinde olumlu etkisini göstermiştir. Birlikte ebeveynlik ile ilgili önceki iki çalışma, aile işlevleri üzerinde olumlu kısa vadeli etkiler bulmuştur. Deney grubunda yer alan ebeveynler, kontrol grubunda yer alan ebeveynlere göre, izleme testinde (doğumdan yaklaşık 6 ay sonra) daha fazla birlikte ebeveynlik, daha iyi bebek sağlığı ve dikkat süresi; annelerde daha az depresyon ve kaygı; ve daha az işlevsiz ebeveyn-çocuk etkileşimi rapor etmişlerdir (Feinberg ve Kan, 2008). Bir yaşın altındaki çocuklarda, gözlemsel veriler, müdahale grubunda yer alan ebeveynlerin daha sıcak ve katılımlı olduğunu, daha fazla olumlu ebeveynlik davranışları sergilediklerini ve birlikte ebeveynliğe yönelik daha az tartışma yaşadıklarını göstermiştir (Feinberg ve diğ., 2009).

Sonuç olarak, batı alanyazınında sorun tespiti de ötesinde müdahale kapsamında kritik bir zaman dilimi olarak ebeveynliğe geçiş sürecinde olan çiftlere birlikte ebeveynlik programlarının uygulandığı ve uygulanan bu programların hem birlikte ebeveynlik kalitesini hem de çocukların uyum süreçlerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Bu kapsamda, alanyazında da vurgulandığı üzere, çocukların uyum süreçlerini evlilik kalitesi ve anne-babalık tutumlarının da üstünde ve ötesinde etkileyen bir faktör olarak birlikte ebeveynliği geliştirmeye ve güçlendirmeye yönelik kanıt temelli programlara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Ulusal alanyazında, anne-babalık eğitimleri ile evlilik ilişkisi eğitimlerine rastlanmakla birlikte bu iki değişken arasında bir köprü işlevi sağlayan birlikte ebeveynliğin öneminin göz ardı edildiği söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tüm bu kuramsal bilgiler ve görgül araştırma sonuçları, birlikte ebeveynliğin ebeveynlerin ve çocukların yaşamında önemli bir olgu olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçları, etkili birlikte ebeveynlik ilişkisinin çocuklar için olumlu sonuçlar doğurduğuna işaret etmektedir. Birlikte ebeveynlik, ebeveynlerin bakım verenler olarak rollerinde nasıl birlikte çalıştıkları anlamına gelmektedir. Etkili birlikte ebeveynlik, iş birliği, destek ve karşılıklı katılımı içermektedir. Nitelikli bir birlikte ebeveynlik ilişkisi, ebeveynlerin çocuklarıyla daha sıcak ve yakın ilişkiler kurmalarıyla ilişkilendirilmektedir. Anneler ve babalar (ya da ebeveynlik rolünü üstlenen yetişkinler) birbirlerini

destekler ve teşvik ederlerse, çocuklarının gelişimine optimum desteği sunabilecekleri ebeveynlik becerilerini göstermeye daha yatkın olmaktadır (Barnett, Deng, Mills-Koonce, Willoughby ve Cox, 2008; Bonds ve Gondoli, 2007).

Uluslararası alanyazın incelendiğinde, 2000’li yılların öncesinde birlikte ebeveynlik konusunun daha çok boşanma sonrası süreçlerde ele alındığı ve bu bağlamda araştırmalar (örn., Camara ve Resnick, 1989) yapıldığı görülmektedir. Ancak 2000’li yıllardan itibaren kuramcı ve araştırmacıların daha çok birlikte yaşayan ailelerde (intact family) birlikte ebeveynlik sürecinin nasıl deneyimlendiği ve çocukların uyum süreçleri üzerinde yarattığı etkiler noktasında çalışmalar yürüttükleri gözlenmektedir (örn., Feinberg, 2002; Feinberg ve diğ., 2016). Uluslararası alanyazından farklı olarak, ulusal alanyazında evlilik ilişkisi, ebeveynlik davranışları ve ebeveynlik tutumları üzerine çok sayıda çalışma yapılmış olmasına karşın birlikte ebeveynlik olgusunu ele alan çalışmaların çok sınırlı düzeyde olduğu görülmektedir. Örneğin, ulusal alanyazında yer alan çok yakın tarihli bir çalışmada (Özdemir, Sağkal, Salman-Engin, Çakıroğlu-Çevik ve Gür, 2020), Türkiye’nin farklı bölgelerinde yer alan üç ayrı ilde 0-18 yaş aralığında çocukları bulunan 60 evli çiftle yarı yapılandırılmış görüşmeler yürütülmüştür. Nitel araştırma bulguları, Türkiye’de birlikte ebeveynlik süreçlerinin kentlerde ve kırsal kesimlerde farklı bir biçimde deneyimlendiğini göstermiştir. Kentlerde babalar çocuk temel bakım süreçlerine daha çok katılırken; kırsal kesimlerde bu görevin daha çok anneler tarafından yerine getirildiği tespit edilmiştir. Kentlerde eğitim seviyesinin de arttığı ailelerde daha çok birlikte ebeveynlik anlaşması ön plana çıkarken; kırsalda annenin oluşturduğu babanın ise onayladığı bir ebeveynlik anlaşmasının daha çok ifade edildiği belirtilmiştir. Toplumsal, kültürel ve bağlamsal faktörlerden etkilenen birlikte ebeveynlik olgusunun Türk kültüründe nasıl deneyimlendiği ve bu olgunun çocukların uyum süreçleri üzerinde hangi etkileri yarattığına ilişkin soruların cevaplarının bulunması için daha çok sayıda araştırmaya gereksinim olduğunu söylemek de mümkündür. Evlilik ilişkisi ile ebeveyn-çocuk ilişkileri arasında önemli bir işlevi olan birlikte ebeveynliğin özel bir çalışma konusu olarak araştırmacılar tarafından ele alınması gerekmektedir. Ne var ki, birlikte ebeveynlik çocukların gelişiminde çok önemli olan ancak ulusal yazında bugüne kadar göz ardı edilmiş bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Birlikte ebeveynlikle ilgili şu ana kadar bilinenler genelde batı toplumlarında yapılan araştırmaların sonuçlarına dayanmaktadır. Bugün, iki ebeveynli çekirdek ailenin dışında yaşanan birlikte ebeveynlik süreçleri ile ilgili çok az şey bilinmektedir. Birlikte ebeveynliğin anlamı, çocuklar için önemi ve farklı aile biçimlerinde (evlat edinen ailelerde, büyük anne/babanın yönettiği ailelerde) nasıl yaşandığı ile ilgili yeni araştırmalara gereksinim duyulmaktadır. Ebeveynlik, yalnızca biyoloji, cinsiyet, evlilik veya yasal statüye dayanarak tanımlanamaz. Ebeveynlik süreçlerinin nasıl yürütüleceği kültürel özelliklere göre de şekillenmektedir. Ebeveynlerin inançları, arzuları ve beklentileri nasıl bir birlikte ebeveynlik sistemi oluşturacaklarını doğrudan etkilemektedir. Kültürel etmenlerin yanı sıra ailenin maddi kaynakları da ebeveynlik davranışlarını etkilemektedir (McHale ve diğ., 2002). Örneğin, ebeveynler eşitlikçi toplumsal cinsiyet inançlarına sahip olsalar da ekonomik bağlam ve kurumsal baskılar, bir ebeveynin ailenin gelirini sağlama ve sürdürme açısından daha fazla sorumlu duruma gelmesine neden olabilir. Son olarak, aileler durağan değildir, ailenin tüm bireylerinin kendi gelişim seyirleri boyunca ortaya çıkan değişikliklere göre aile de değişmektedir. Böylelikle, aile üyelerinin bireysel ve aile alt sistemlerindeki değişimlerine bağlı olarak, birlikte ebeveynlik davranışları da değişmektedir. Bu kapsamda, birlikte ebeveynlik ülkemizde yeni bir araştırma konusu olarak tüm bu belirsizliklerin ve soruların cevaplarının ele alınacağı potansiyel bir araştırma alanı olarak görülmektedir.

Kaynakça

- Abidin, R. R. (1992). The determinants of parenting behavior. *Journal of Clinical Child Psychology*, 21(4), 407-412.
- Abidin, R. R. ve Brunner, J. F. (1995). Development of a Parenting Alliance Inventory. *Journal of Clinical Child Psychology*, 24(1), 31-40. doi: 10.1207/s15374424jccp2401_4
- Askari, M., Noah, S. B. M., Hassan, S. A. B. ve Baba, M. B. (2012). Comparison the effects of communication and conflict resolution skills training on marital satisfaction. *International Journal of Psychological Studies*, 4(1), 182-195.
- Baril, M. E., Crouter, A. C. ve McHale, S. M. (2007). Processes linking adolescent well-being, marital love, and coparenting. *Journal of Family Psychology*, 21(4), 645-654. doi: 10.1037/0893-3200.21.4.645
- Barnett, M. A., Deng, M., Mills-Koonce, W. R., Willoughby, M. ve Cox, M. (2008). Interdependence of parenting of mothers and fathers of infants. *Journal of Family Psychology*, 22(4), 561-573. doi: 10.1037/0893-3200.22.3.561
- Behnke, A. O., MacDermid, S. M., Coltrane, S. L., Parke, R. D., Duffy, S. ve Widaman, K. F. (2008). Family cohesion in the lives of Mexican American and European American parents. *Journal of Marriage and Family*, 70(4), 1045-1059. doi: 10.1111/j.1741-3737.2008.00545.x
- Belsky, J., Crnic, K. ve Gable, S. (1995). The determinants of coparenting in families with toddler boys: Spousal differences and daily hassles. *Child Development*, 66(3), 629-642. doi: 10.1111/j.1467-8624.1995.tb00894.x
- Belsky, J. ve Hsieh, K. H. (1998). Patterns of marital change during the early childhood years: Parent personality, coparenting, and division-of-labor correlates. *Journal of Family Psychology*, 12(4), 511-528.
- Belsky, J., Putnam, S. ve Crnic, K. (1996). Coparenting, parenting, and early emotional development. *New Directions for Child Development*, 74, 45-55. doi: 10.1002/cd.23219967405
- Bonds, D. D. ve Gondoli, D. M. (2007). Examining the process by which marital adjustment affects maternal warmth: The role of coparenting support as a mediator. *Journal of Family Psychology*, 21(2), 288-296.
- Boričević Maršanić, V. ve Kušmić, E. (2013). Coparenting within the family system: Review of literature. *Collegium Antropologicum*, 37(4), 1379-1384.
- Bornstein, M. H., Putnick, D. L. ve Suwalsky, J. T. (2018). Parenting cognitions→parenting practices→child adjustment? The standard model. *Development and Psychopathology*, 30(2), 399-416. doi: 10.1017/S0954579417000931
- Bradford, K. ve Hawkins, A. J. (2006). Learning competent fathering: A longitudinal analysis of marital intimacy and fathering. *Fathering*, 4(3), 215-234.
- Bradley, R. H. ve Corwyn, R. F. (2002). Socioeconomic status and child development. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 371-399. doi: 10.1146/annurev.psych.53.100901.135233
- Brody, G. H. ve Flor, D. (1996). Coparenting, family interactions, and competence among African American youths. *New Directions for Child Development*, 74, 77-91. doi: 10.1002/cd.23219967407
- Bronfenbrenner, U. (1979). Contexts of child rearing: Problems and prospects. *American Psychologist*, 34(10), 844-850. doi: 10.1037/0003-066X.34.10.844
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), 723-742.
- Buehler, C. ve Gerard, J. M. (2002). Marital conflict, ineffective parenting, and children's and adolescents' maladjustment. *Journal of Marriage and Family*, 64(1), 78-92. doi: 10.1111/j.1741-3737.2002.00078.x
- Cabrera, N., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S. ve Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child Development*, 71(1), 127-136. doi: 10.1111/1467-8624.00126
- Caldera, Y. M. ve Lindsey, E. W. (2006). Coparenting, mother-infant interaction, and infant-parent attachment relationships in two-parent families. *Journal of Family Psychology*, 20(2), 275-283.
- Camara, K. A. ve Resnick, G. (1989). Styles of conflict resolution and cooperation between divorced parents: Effects on child behavior and adjustment. *American Journal of Orthopsychiatry*, 59(4), 560-575. doi: 10.1111/j.1939-0025.1989.tb02747.x
- Choi, J. K. ve Becher, E. H. (2019). Supportive coparenting, parenting stress, harsh parenting, and child behavior problems in nonmarital families. *Family Process*, 58(2), 404-417. doi: 10.1111/famp.12373
- Choi, J. K., Parra, G. ve Jiang, Q. (2019). The longitudinal and bidirectional relationships between cooperative coparenting and child behavioral problems in low-income, unmarried families. *Journal of Family Psychology*, 33(2), 203-214. doi: 10.1037/fam0000498

- Cohen, R. S. ve Weissman, S. H. (1984). The parenting alliance. R. Cohen, B. Cohler ve S. Weissman (Ed.), *Parenthood: A psychodynamic perspective* (s. 33–49) içinde. New York, NY: Guilford.
- Cowan, C. P. ve Cowan, P. A. (2000). *When partners become parents: The big life change for couples*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Cowan, P. A. ve McHale, J. P. (1996). Coparenting in a family context: Emerging achievements, current dilemmas, and future directions. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 74, 93-106. doi: 10.1002/cd.23219967408
- Crnic, K. A., Gaze, C. ve Hoffman, C. (2005). Cumulative parenting stress across the preschool period: Relations to maternal parenting and child behaviour at age 5. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*, 14(2), 117-132. doi: 10.1002/icd.384
- Cutrona, C. E. ve Troutman, B. R. (1986). Social support, infant temperament, and parenting self-efficacy: A meditational model of postpartum depression. *Child Development*, 57, 1507-1518. doi:10.2307/1130428
- Davies, P. T. ve Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387-411.
- Deater-Deckard, K. (2004). *Parenting stress*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Deutsch, F. M. (2001). Equally shared parenting. *Current Directions in Psychological Science*, 10(1), 25-28. doi: 10.1111/1467-8721.00107
- Doherty, W. J., Erickson, M. F. ve LaRossa, R. (2006). An intervention to increase father involvement and skills with infants during the transition to parenthood. *Journal of Family Psychology*, 20(3), 438-447. doi: 10.1037/0893-3200.20.3.438
- Doss, B. D., Rhoades, G. K., Stanley, S. M. ve Markman, H. J. (2009). The effect of the transition to parenthood on relationship quality: An 8-year prospective study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96(3), 601-619.
- Eira Nunes, C., de Roten, Y., El Ghaziri, N., Favez, N. ve Darwiche, J. (2020). Co-parenting programs: A systematic review and meta-analysis. *Family Relations*, 1-19. doi: 10.1111/fare.12438
- Fagan, J. ve Palkovitz, R. (2011). Coparenting and relationship quality effects on father engagement: Variations by residence, romance. *Journal of Marriage and Family*, 73, 637-653. doi:10.1111/j.1741-3737.2011.00834.x
- Feinberg, M. E. (2002). Coparenting and the transition to parenthood: A framework for prevention. *Clinical Child & Family Psychology Review*, 5(3), 173-195.
- Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention. *Parenting: Science and Practice*, 3(2), 95–131. doi: 10.1207/S15327922PAR0302_01
- Feinberg, M. E., Brown L. D. ve Kan, M. L. (2012). A multi-domain self-report measure of coparenting. *Parenting: Science and Practice*, 12(1), 1-21. doi: 10.1080/15295192.2012.638870
- Feinberg, M. E., Jones, D. E., Hostetler, M. L., Roettger, M. E., Paul, I. M. ve Ehrenthal, D. B. (2016). Couple-focused prevention at the transition to parenthood, a randomized trial: Effects on coparenting, parenting, family violence, and parent and child adjustment. *Prevention Science*, 17(6), 751-764. doi: 10.1007/s11121-016-0674-z
- Feinberg, M. E., Jones, D. E., Kan M. L. ve Goslin, M. C. (2010). Effects of family foundations on parents and children: 3.5 years after baseline. *Journal of Family Psychology*, 24(5), 532-542. doi: 10.1037/a0020837
- Feinberg, M. E. ve Kan, M. L. (2008). Establishing family foundations: Intervention effects on coparenting, parent/infant well-being, and parent–child relations. *Journal of Family Psychology*, 22(2), 253-263. doi: 10.1037/0893-3200.22.2.253
- Feinberg, M. E., Kan, M. L. ve Goslin, M. C. (2009). Enhancing coparenting, parenting, and child self-regulation: Effects of family foundations 1 year after birth. *Prevention Science*, 10(3), 276-285. doi: 10.1007/s11121-009-0130-4
- Feinberg, M. E., Kan, M. L. ve Hetherington, E. M. (2007). The longitudinal influence of coparenting conflict on parental negativity and adolescent maladjustment. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 687-702. doi: 10.1111/j.1741-3737.2007.00400.x
- Fernandez, M. ve Nichols, L. (1996). Ecological approach in practice: A case study of the ounce of prevention fund. *Journal of Sociology & Social Welfare*, 23, 121-141.
- Fincham, F. D. (1998). Child development and marital relations. *Child Development*, 69(2), 543-574. doi: 10.1111/j.1467-8624.1998.tb06207.x

- Fincham, F. D. ve Hall, J. H. (2005). Parenting and the marital relationship. T. Luster ve L. Okagaki (Ed.), *Parenting: An ecological perspective* (s. 205-233) içinde. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Floyd, F. J., Gilliom, L. A. ve Costigan, C. L. (1998). Marriage and the parenting alliance: Longitudinal prediction of change in parenting perceptions and behaviors. *Child Development*, 69(5), 1461-1479. doi: 10.1111/j.1467-8624.1998.tb06224.x
- Floyd, F. J. ve Zmich, D. E. (1991). Marriage and the parenting partnership: Perceptions and interactions of parents with mentally retarded and typically developing children. *Child Development*, 62(6), 1434-1448. doi: 10.1111/j.1467-8624.1991.tb01616.x
- Frosch, C. A., Mangelsdorf, S. C. ve McHale, J. L. (2000). Marital behavior and the security of preschooler-parent attachment relationships. *Journal of Family Psychology*, 14(1), 144-161.
- Gable, S., Belsky, J. ve Crnic, K. (1992). Marriage, parenting, and child development: Progress and prospects. *Journal of Family Psychology*, 5(3-4), 276-294. doi: 10.1037/0893-3200.5.3-4.276
- Gable, S., Belsky, J. ve Crnic, K. (1995). Coparenting during the child's 2nd year: A descriptive account. *Journal of Marriage and the Family*, 57(3), 609-616. doi: 10.2307/353916
- Gable, S., Crnic, K. ve Belsky, J. (1994). Coparenting within the family system: Influences on children's development. *Family Relations*, 43(4), 380-386. doi: 10.2307/585368
- Gjerde, P. F. (1986). The interpersonal structure of family interaction settings: Parent-adolescent relations in dyads and triads. *Developmental Psychology*, 22(3), 297-304.
- Grych, J. H. ve Fincham, F. D. (1993). Children's appraisals of marital conflict: Initial investigations of the cognitive-contextual framework. *Child Development*, 64(1), 215-230. doi: 10.1111/j.1467-8624.1993.tb02905.x
- Grych, J. H. ve Fincham, F. D. (2001). Interparental conflict and child adjustment: An overview. J. H. Grych ve F. D. Fincham (Ed.), *Child development and interparental conflict* (s. 1-8) içinde. New York, NY: Cambridge University Press.
- Jacobvitz, D., Hazen, N., Curran, M. ve Hitchens, K. (2004). Observations of early triadic family interactions: Boundary disturbances in the family predict symptoms of depression, anxiety, and attention-deficit/hyperactivity disorder in middle childhood. *Development and Psychopathology*, 16(3), 577-592. doi:10.1017/S0954579404004675
- Jia, R., Kotila, L. E. ve Schoppe-Sullivan, S. J. (2012). Transactional relations between father involvement and preschoolers' socioemotional adjustment. *Journal of Family Psychology*, 26(6), 848-857.
- Jones, D. J., Shaffer, A., Forehand, R., Brody, G. ve Armistead, L. P. (2003). Coparent conflict in single mother-headed African American families: Do parenting skills serve as a mediator or moderator of child psychosocial adjustment? *Behavior Therapy*, 34(2), 259-272. doi: 10.1016/S0005-7894(03)80016-3
- Kan, M. L. ve Feinberg, M. E. (2014). Can a family-focused, transition-to-parenthood program prevent parent and partner aggression among couples with young children. *Violence and Victims*, 29(6), 967-980. doi: 10.1891/0886-6708.VV-D-12-00162
- Kang, S. K., Choi, H. J. ve Chung, M. R. (2020). Coparenting and parenting stress of middle-class mothers during the first year: Bidirectional and unidirectional effects. *Journal of Family Studies*, 1-18. doi: 10.1080/13229400.2020.1744472
- Karreman, A., Van Tuijl, C., Van Aken, M. A. ve Deković, M. (2008). Parenting, coparenting, and effortful control in preschoolers. *Journal of Family Psychology*, 22(1), 30-40. doi: 10.1037/0893-3200.22.1.30
- Katz, L. F. ve Gottman, J. M. (1996). Spillover effects of marital conflict: In search of parenting and coparenting mechanisms. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 74, 57-76. doi: 10.1002/cd.23219967406
- Kitzmann, K. M. (2000). Effects of marital conflict on subsequent triadic family interactions and parenting. *Developmental Psychology*, 36(1), 3-13.
- Kwan, R. W., Kwok, S. Y. ve Ling, C. C. (2015). The moderating roles of parenting self-efficacy and co-parenting alliance on marital satisfaction among Chinese fathers and mothers. *Journal of Child and Family Studies*, 24(12), 3506-3515. doi: 10.1007/s10826-015-0152-4
- Lahey, B. B., McBurnett, K. ve Loeber, R. (2000). Are attention deficit/hyperactivity disorder and oppositional defiant disorder developmental precursors to conduct disorder? A. Sameroff, M. Lewis ve S. M. Miller (Ed.), *Handbook of developmental psychopathology* (s. 431-446) içinde. New York, NY: Plenum Press.
- Lansford, J. E., Godwin, J., Al-Hassan, S. M., Bacchini, D., Bornstein, M. H., Chang, L., ... Malone, P. S. (2018). Longitudinal associations between parenting and youth adjustment in twelve cultural groups: Cultural normativeness of parenting as a moderator. *Developmental Psychology*, 54(2), 362.

- Larson, R. ve Richards, M. H. (1991). Daily companionship in late childhood and early adolescence: Changing developmental contexts. *Child Development*, 62(2), 284-300. doi: 10.1111/j.1467-8624.1991.tb01531.x
- Lau, E. Y. H. ve Power, T. G. (2019). Coparenting, parenting stress, and authoritative parenting among Hong Kong Chinese mothers and fathers. *Parenting*, 1-10. doi: 10.1080/15295192.2019.1694831
- Lewinsohn, P. M. ve Essau, C. A. (2002). Depression in adolescents. C. L. Hammen ve I. H. Gotlib (Ed.), *Handbook of depression* (s. 541-559) içinde. New York, NY: Guilford Press.
- Maccoby, E. E. ve Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. E. M. Hetherington (Ed.), *Handbook of child psychology: Vol 4. socialization, personality, and social development* (s. 1-10) içinde. New York, NY: Wiley.
- Margolin, G., Gordis, E. B. ve John, R. S. (2001). Coparenting: A link between marital conflict and parenting in two-parent families. *Journal of Family Psychology*, 15(1), 3-21. doi: 10.1037/0893-3200.15.1.3
- McHale, J. P. (1995). Coparenting and triadic interactions during infancy: The roles of marital distress and child gender. *Developmental Psychology*, 31(6), 985-996.
- McHale, J. P. (1997). Overt and covert coparenting processes in the family. *Family Process*, 36(2), 183-201. doi: 10.1111/j.1545-5300.1997.00183.x
- McHale, J. P. (2007). When infants grow up in multiperson relationship systems. *Infant Mental Health Journal*, 28(4), 370-392. doi: 10.1002/imhj.20142
- McHale, J. P. ve Fivaz-Depeursinge, E. (2010). Principles of effective co-parenting and its assessment in infancy and early childhood. S. Tyano, M. Keren, H. Herrman ve J. Cox (Ed.), *Parenthood and mental health: A bridge between infant and adult psychiatry* (s. 357-371) içinde. Oxford: Wiley-Blackwell.
- McHale, J., Khazan, I., Erera, P., Rotman, T., DeCoursey, W. ve McConnell, M. (2002). Coparenting in diverse family systems. M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Being and becoming a parent* (s. 75-107) içinde. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- McHale, J. P., Kuersten-Hogan, R. ve Lauretti, A. (1996). New directions in the study of family-level dynamics during infancy and early childhood. *New Directions for Child Development*, 74, 5-26. doi: 10.1002/cd.23219967403
- McHale, J. P., Kuersten-Hogan, R., Lauretti, A. ve Rasmussen, J. L. (2000). Parental reports of coparenting and observed coparenting behavior during the toddler period. *Journal of Family Psychology*, 14(2), 220-236. doi: 10.1037/0893-3200.14.2.220
- McHale, J. P., Kuersten-Hogan, R. ve Rao, N. (2004). Growing points for coparenting theory and research. *Journal of Adult Development*, 11(3), 221-234.
- McHale, J. P. ve Lindahl, K. M. (2011). *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems*. Washington, DC: American Psychological Association.
- McHale, J. P. ve Rasmussen, J. L. (1998). Coparental and family group-level dynamics during infancy: Early family precursors of child and family functioning during preschool. *Development and Psychopathology*, 10(1), 39-59.
- Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Boston, MA: Harvard University Press.
- Minuchin, P. (1985). Families and individual development: Provocations from the field of family therapy. *Child Development*, 56(2), 289-302. doi: 10.2307/1129720
- Minuchin, P., Colapinto, J. ve Minuchin, S. (2007). *Working with families of the poor* (2. baskı). New York, NY: Guilford Press.
- Morrill, M. I., Hines, D. A., Mahmood, S. ve Cordova, J. V. (2010). Pathways between marriage and parenting for wives and husbands: The role of coparenting. *Family Process*, 49(1), 59-73. doi: 10.1111/j.1545-5300.2010.01308.x
- Parkes, A., Green, M. ve Mitchell, K. (2019). Coparenting and parenting pathways from the couple relationship to children's behavior problems. *Journal of Family Psychology*, 33(2), 215-225. doi: 10.1037/fam0000492
- Peltz, J. S., Rogge, R. D. ve Sturge-Apple, M. L. (2018). Transactions within the family: Coparenting mediates associations between parents' relationship satisfaction and the parent-child relationship. *Journal of Family Psychology*, 32(5), 553-564. doi: 10.1037/fam0000413
- Pilkington, P., Rominov, H., Brown, H. K. ve Dennis, C. L. (2019). Systematic review of the impact of coparenting interventions on paternal coparenting behaviour. *Journal of Advanced Nursing*, 75(1), 17-29. doi: 10.1111/jan.13815

- Pinderhughes, E. E., Dodge, K. A., Bates, J. E., Pettit, G. S. ve Zelli, A. (2000). Discipline responses: influences of parents' socioeconomic status, ethnicity, beliefs about parenting, stress, and cognitive-emotional processes. *Journal of Family Psychology*, 14(3), 380-400. doi: 10.1037/0893-3200.14.3.380
- Richardson, E. W. ve Futris, T. G. (2019). Foster caregivers' marital and coparenting relationship experiences: A dyadic perspective. *Family Relations*, 68(2), 185-196. doi: 10.1111/fare.12354
- Riina, E. M., Lee, J. K. ve Feinberg, M. E. (2020). Bidirectional associations between youth adjustment and mothers' and fathers' coparenting conflict. *Journal of Youth and Adolescence*, 1-14. doi: 10.1007/s10964-020-01262-6
- Özdemir, Y., Sağkal, A. S., Salman-Engin, S., Çakıroğlu Çevik, A. ve Gür, G. (2020). Türkiye'de birlikte ebeveynlik deneyimleri: Nitel bir çalışma. *Nesne*, 8(16), 43-68. doi: 10.7816/nesne-08-16-04
- Sanders, M. R. ve Woolley, M. L. (2005). The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices: Implications for parent training. *Child: Care, Health and Development*, 31(1), 65-73.
- Schoppe, S. J., Mangelsdorf, S. C. ve Frosch, C. A. (2001). Coparenting, family process, and family structure: Implications for preschoolers' externalizing behavior problems. *Journal of Family Psychology*, 15(3), 526-545.
- Schoppe-Sullivan, S. J., Mangelsdorf, S. C., Frosch, C. A. ve McHale, J. L. (2004). Associations between coparenting and marital behavior from infancy to the preschool years. *Journal of Family Psychology*, 18(1), 194-207.
- Steinberg, L. ve Morris, A. S. (2001). Adolescent development. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 83-110. doi: 10.1146/annurev.psych.52.1.83
- Stright, A. D. ve Bales, S. S. (2003). Coparenting quality: Contributions of child and parent characteristics. *Family Relations*, 52(3), 232-240. doi: 10.1111/j.1741-3729.2003.00232.x
- Stright, A. D. ve Neitzel, C. (2003). Beyond parenting: Coparenting and children's classroom adjustment. *International Journal of Behavioral Development*, 27(1), 31-40. doi: 10.1080/01650250143000580
- Talbot, J. A. ve McHale, J. P. (2004). Individual parental adjustment moderates the relationship between marital and coparenting quality. *Journal of Adult Development*, 11(3), 191-205.
- Taylor, C. A., Guterman, N. B., Lee, S. J. ve Rathouz, P. J. (2009). Intimate partner violence, maternal stress, nativity, and risk for maternal maltreatment of young children. *American Journal of Public Health*, 99(1), 175-183.
- Teti, D. M., O'Connell, M. A. ve Reiner, C. D. (1996). Parenting sensitivity, parental depression and child health: The mediational role of parental self-efficacy. *Early Development and Parenting: An International Journal of Research and Practice*, 5(4), 237-250. doi: 10.1002/(SICI)1099-0917(199612)5:4<237::AID-EDP136>3.0.CO;2-5
- Teubert, D. ve Pinquart, M. (2010). The association between coparenting and child adjustment: A meta-analysis. *Parenting: Science and Practice*, 10(4), 286-307.
- Teubert, D. ve Pinquart, M. (2011). The link between coparenting, parenting, and adolescent life satisfaction. *Family Science*, 2(4), 221-229. doi: 10.1080/19424620.2012.666655
- Tremblay, R. E., Hartup, W. W. ve Archer, J. (Eds.). (2005). *Developmental origins of aggression*. New York, NY: Guilford Press.
- Twenge, J. M., Campbell, W. K. ve Foster, C. A. (2003). Parenthood and marital satisfaction: a meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family*, 65(3), 574-583. doi: 10.1111/j.1741-3737.2003.00574.x
- Van Egeren, L. A. (2004). The development of the coparenting relationship over the transition to parenthood. *Infant Mental Health Journal*, 25(5), 453-477. doi: 10.1002/imhj.20019
- Van Egeren, L. A. ve Hawkins, D. P. (2004). Coming to terms with coparenting: Implications of definition and measurement. *Journal of Adult Development*, 11(3), 165-178. doi:10.1023/B:JADE.0000035625.74672.0b
- Weissman, S. H. ve Cohen, R. S. (1985). The parenting alliance and adolescence. *Adolescent Psychiatry*, 12, 24-45.